

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH SOHASIDA DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISH

Xushboqova Nigora G‘ayrat qizi

Termiz davlat universiteti Yuridik fakulteti
Yurisprudensiya ta’lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Korrupsiya dunyo miqyosida qal etilishi lozim bo‘lgan global muammolardan biridir. Ushbu illat har qanday davlat va jamiyatning siyosiy-iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy putur yetkazadi, inson huquq va erkinliklarining poymol bo‘lishiga olib keladi.

***Kalit so‘zlar:** korrupsiya, konvensiya, Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi, sun‘iy to‘siq, Transparency International, korrupsiya bilan bog‘liq jinoyatlar.*

АННОТАЦИЯ

Коррупция является одной из глобальных проблем, требующих решения. Это зло серьезно подрывает политическое и экономическое развитие любого государства и общества, нарушает права и свободы человека.

***Ключевые слова:** коррупция, конвенция, антикоррупционный орган, искусственный барьер, Transparency International, коррупционные преступления.*

ABSTRACT

Corruption is one of the global problems that needs to be addressed. This evil seriously undermines the political and economic development of any state and society, and violates human rights and freedoms.

***Keywords:** corruption, convention, anti-corruption agency, artificial barrier, Transparency International, corruption-related crimes.*

KIRISH

“Afsuski, jamiyatimizda korrupsiya illati o‘zining turli ko‘rinishlari bilan g‘ov bo‘lmoqda. Bu yovuz baloning oldini olmasak, haqiqiy ishbilarmonlik va investisiya muhitini yaratib bo‘lmaydi, umuman jamiyatning birorta tarmog‘i rivojlanmaydi”¹.

Korrupsiya bu – jamiyatni turli yo‘llar bilan iskanjaga oladigan dahshatli illatdir. Mazkur illat demokratiya va huquq ustuvorligi asoslariga putur yetkazadi, inson huquqlari buzilishiga olib keladi, bozorlar faoliyatiga to‘sqinlik qiladi, hayot sifatini yomonlashtiradi va odamlar xavfsizligiga tahdid soladigan uyushgan jinoyatchilik, terrorizm va boshqa hodisalar ildiz otib, gullashi uchun sharoit yaratib beradi. Ta’kidlab o‘tish o‘rinliki, ushbu zararli hodisa katta va kichik, badavlat va kambag‘al

¹Mirziyoyev Sh.M. <http://xs.uz/uz/post/prezident-korrupsiyaga-qarshi-kurashish-butun-zhamiyat-ishi-ekanini-takidladi>

bo'lishidan qat'iy nazar, barcha mamlakatlarda uchraydi. Ushbu zararli illatni bartaraf etish bo'yicha jahon hamjamiyati tomonidan bir qator samarali ishlar amalga oshirilayotgan bo'lsada, hanuzgacha uning bartaraf etilishida muammolar mavjud. Shu ma'noda korrupsiyaning tarixiy ildizlariga va unga qarshi kurashish xususida ayrim fikrlarni bildirmoqchimiz.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Korrupsiya (lot. Corruptere - buzmoq) termini odatda mansabdor shaxslar tomonidan unga berilgan mansab vakolatlari va huquqlardan o'zlarining shaxsiy manfaatlarini ko'zlab qonunchilik va axloq qoidalariga zid ravishda foydalanishini anglatadi. Korrupsiyaning tarixiy o'zaklari juda qadimga borib taqalib, bu hol qabilada ma'lum mavqega ega bo'lish uchun qabila sardorlariga sovg'alar berish odatidan kelib chiqqan deb taxmin qilinadi. O'sha davrlarda bu normal holat sifatida qabul qilingan. Biroq davlat apparatining murakkablashuvi va markaziylashuvi korrupsiyaning davlat rivojlanishiga katta to'siq ekanligini ko'rsatdi. Korrupsiyaga qarshi kurashgan birinchi davlat sifatida qadimgi Shumer davlati tan olinadi. Qadimgi davlatlarni ayniqsa huquqni muhofaza qiluvchi organlarning poraxo'rliqi qattiq tashvishga solganligi bizgacha saqlanib qolgan manbalardan ma'lum. Chunki bu holat davlatning obro'siga juda qattiq putur yetkazardi. Dunyoning yetakchi dinlarida ham birinchi navbatda huquqni muhofaza qiluvchi organlarning poraxo'rliqi qattiq qoralanadi

Jumladan, Injilda "Sovg'alarni qabul qilma, chunki sovg'a ko'rni ko'radigan qiladi va haqiqatni o'zgartiradi" deyilgan bo'lsa, Qur'oni Karimda "Boshqalarning mulkini nohaq yo'l bilan olmangiz va boshqalarga tegishli bo'lgan narsalarni olish uchun o'z mulkingizdan hokimlaringizga pora qilib uzatmangizlar" deyilgan.

XVIII asrning ikkinchi yarmiga kelib jamiyat davlat boshqaruv apparatining ish sifatiga tobora ko'proq ta'sir ko'rsata boshladi. Bu o'sha davrda qabul qilingan bir qator qonun hujjatlarida o'z aksini topgan. Jumladan, 1787-yilda qabul qilingan AQSh Konstitutsiyasida pora olish AQSh prezidentini impechmentga tortish mumkin bo'lgan ikki jinoyatning biri sifatida ko'rsatib o'tilgan. Siyosiy partiyalarning vujudga kelishi va ularning mamlakat hayotidagi o'rnining oshib borishi XIV-XX asrlarda rivojlangan davlatlarda korrupsiyaning dunyoning boshqa mamlakatlariga nisbatan ancha kamayishiga olib keldi².

Ushbu illatni tadqiq qilgan bir qator yirik mutaxassislar quyidagi faktorlarni korrupsiyani yuzaga keltiruvchi omillar sifatida ko'rsatadi.

² <http://anticorruption.uz/uz/item/what-is-corruption>

Ikki xil ma'noni anglatuvchi qonunlar – ushbu vaziyat huquqni qo'llovchi mansabdor shaxs tomonidan qonunlarni turlicha qo'llash imkonini yaratadi. Shuningdek, ayrim mutaxassislar jinoyat, ma'muriy qonunchilikdagi “vilka” sanksiyalarni ham korrupsiyaga qulay sharoit yaratishi mumkinligi haqida fikr yuritishgan. Ya'ni, sanksiyaning aniq miqdori yo'qligi sud'yada uni o'z xohishiga qarab qo'llashga sharoit yaratib beradi.

Aholi huquqiy savodxonligining pastligi – aholi tomonidan qonunlarni bilmaslik yoki tushunmaslik mansabdor shaxsga o'zining shaxsiy manfaati yo'lida qonunlardan foydalanishga qulay sharoit yaratadi.

Mamlakatdagi siyosiy vaziyatning notinchligi – mamlakatdagi notinchlik birinchi navbatda aholi ongida hayotda yuksak turmush darajasiga erishishning asosiy usuli qonunga xilof faoliyat bilan bog'liq, degan mutlaqo axloqqa zid nuqtai nazar shakllanishiga olib keladi. Bu esa o'z navbatida korrupsiyaga qulay sharoit yaratadi.

Ijro hokimiyatining birligi tamoyilining buzilishi – aynan bitta faoliyatning turli instansiyalar tomonidan tartibga solinishi.

Jahon mamlakatlarida korrupsiyaga qarshi kurashning quyidagi usullari mavjud:

- ✓ ichki nazorat;
- ✓ tashqi nazorat;
- ✓ saylov tizimi orqali kurashish.

O'z vaqtida korrupsiyaga qarshi kurashda yuqori natijalarga erishgan **Shvetsiya, Singapur, Gonkong** kabi davlatlarning tajribasini o'rganish shuni ko'rsatadiki, korrupsiyani yuzaga keltiruvchi omillarni bartaraf etish korrupsiyaga qarshi kurashda muhim o'rin egallaydi.

Bunda Konstitutsiyaviy nazorat organlari, huquq-tartibot organlarining ahamiyati ortadi. Ya'ni, korrupsiyaga olib kelishi mumkin bo'lgan normalarni konstitutsiyaviy nazorat organi tomonidan konstitutsiyaga zid deb topish, aholining huquqiy savodxonligini oshirish kabi metodlardan unumli foydalanish ushbu davlatlarni korrupsiya darajasi juda past bo'lgan davlatlar qatoriga olib chiqqan.³

Ta'kidlash lozimki, korrupsiya keltiradigan zarar barcha davlatlar uchun teng sanalib, mazkur illat davlatning turli sohalariga, xususan siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy jabhalarida amalga oshirilayotgan islohotlarga hamda mamlakatning xalqaro maydondagi imidji va investisiyaviy jozibadorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Korrupsiyaga qarshi kurashishning ustuvor huquqiy asoslari qator huquqiy normalarda o'z ifodasini topgan bo'lib, ularga quyidagilarni kiritish mumkin:

³ <http://anticorruption.uz/uz/item/what-is-corruption>

•2003-yil 31-oktabrda qabul qilingan BMT ning Korrupsiyaga qarshi kurashish Konvensiyasi;

•2000-yil 15-noyabrda qabul qilingan BMT ning Transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi Konvensiyasi;

•1999-yil 27-yanvardagi Yevropa Kengashining “Korrupsiya uchun jinoiy javobgarlik to‘g‘risida”gi Konvensiyasi;

•1999-yil 4-noyabrdagi “Korrupsiya uchun fuqarolik-huquqiy javobgarlik to‘g‘risida”gi Konvensiyalar va boshqalar.

O‘zbekiston yuqorida ta’kidlangan xalqaro normalardan 2008-yilda Birlashgan Millatlar Tashkilotining Korrupsiyaga qarshi kurashish Konvensiyasi, shuningdek, 2010-yilda Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti doirasida qabul qilingan Korrupsiyaga qarshi kurash bo‘yicha Istanbul Harakat rejasini ratifikatsiya qilgan.

Ta’kidlash joizki, mamlakatimizda korrupsiyaga qarshi kurashish hamda ushbu turdagi jinoyatlarni sodir etilishini oldini olishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimli ravishda amalga oshirilmoqda. Davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarida korrupsiya omillarini keltirib chiqarayotgan tizimli muammolarni bartaraf etishga qaratilgan qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinib, amaliy hayotga tatbiq etilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-iyundagi PF-6013-sonli “O‘zbekiston Respublikasida Korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida⁴” gi Farmoni qabul qilinib, mazkur Farmon asosida korrupsiyaning oldini olish va unga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatini, shuningdek, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarning tizimli sabab va shart-sharoitlarini bartaraf etish hamda korrupsiyaga qarshi kurashish choralarning samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va boshqa dasturlarini shakllantirish va amalga oshirish maqsadida *Korrupsiyaga qarshi kurashish Agentligi* tashkil etildi. Ushbu Farmon ijrosini ta’minlash maqsadida korrupsiya holatlari haqida Agentlikni xabardor qilish imkonini beruvchi maxsus dasturiy ta’minot ishlab chiqildi.

Internet tarmog‘idagi mazkur eanticor.uz dasturi test rejimida ishga tushirilgan bo‘lib, unda korrupsiya holatlari haqidagi murojaatlarni to‘rtta shaklda, ya’ni:

- “Korrupsiyaga duch keldim va pora berishga majbur bo‘ldim”;
- “Korrupsiyaga duch keldim va pora bermadim”;
- “Pora bilan bog‘liq bo‘lmagan korrupsiyaga duch keldim”;

⁴ <http://lex.uz/ru/docs/-4875784>

- “Halol ishlaydigan davlat xizmatchisini uchratdim” kabi mavzularda yuborish mumkin.

Shu bilan bir qatorda quyidagi normativ-huquqiy hujjatlar asosida korrupsiyaga qarshi murosasiz kurash tizimli ravishda olib borilmoqda:

- 2017-yil 3-yanvarda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”⁵gi O‘RQ-419-sonli Qonuni;
- 2020-yil 29-iyunda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish Agentligi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4761-sonli Qarori;
- 2021-yil 6-iyulda qabul qilingan “Korrupsiyaga qarshi murosasiz munosabatda bo‘lish muhitini yaratish, davlat va jamiyat boshqaruvida Korrupsiyaviy omillarni keskin kamaytirish va bunda jamoatchilik ishtirokini kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”⁶ gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6257-sonli Farmoni;
- 2021-yil 6-iyulda qabul qilingan “Korrupsiyaga qarshi kurashish faoliyatini samarali tashkil etishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”⁷gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-5177-sonli Qarori;
- 2021-yil 22-oktabrda qabul qilingan “Normativ-huquqiy hujjatlar va ularning loyihalarini korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o‘tkazishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”⁸gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-5263-sonli Qarori va shu kabi hujjatlar.

Iqtisodchi Berdxerning fikriga ko‘ra, makroiqtisodiy rivojlanish ko‘rsatkichiga eng katta salbiy to‘siqni olib kiruvchi omil aynan korrupsiya hisoblanadi. Uning ko‘rinishlari turlicha bo‘lishi mumkin: poraxo‘rlik, tovlamachilik, firibgarlik, nepotizm va h.k.

O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi rasmiy saytida yozilishicha, “Korrupsiya – davlat organlari xodimlari moddiy yoki mulkiy yo‘sinda, g‘ayriqonuniy shaxsiy naf ko‘rish maqsadida, o‘z xizmat mavqeidan foydalanishida ifodalanadigan ijtimoiy hodisadir”

Masalan, mahalliy hokimiyatning oddiy xizmatchisini ko‘z oldingizga keltiring, uning kichik maoshi, aslida xodim inson kapitaliga mos emasligi, korrupsiyaga qo‘l urishga majbur qiladi. Soddaroq qilib aytganda, kuchli bilim va tajribaga ega xodim

⁵ <http://lex.uz/docs/-3088008?otherlang=1>

⁶ <http://lex.uz/ru/docs/5495529>

⁷ <http://lex.uz/ru/docs/5495533>

⁸ <http://lex.uz/ru/docs/5691402>

hech qachon kichik maosh taklif etilgan ish lavozimida mehnat qilmaydi. Uning oldida tanlash uchun ikkita yo‘l turibdi: ish joyini o‘zgartirib, ko‘p oylik maosh va‘da qilib turgan xususiy sektorga o‘tib ketish yoki kichik maoshga “qanoat” qilib, korrupsiyaga qo‘l urish. Bunday vaziyatda, davlat organlarida kadrlar yetishmovchiligi kuzatilib, tajribali va bilimli mutaxassislarni yo‘qotishi hech gap emas. Yana bir omilga e‘tibor qaratsak: korrupsiyani keltirib chiqaruvchi sun‘iy to‘siqlar.

Sun‘iy to‘siq, deb atalmish jihatlar shundan iboratki, ularning barchasini siyosiy iroda kuchi bilan yo‘q qilish mumkin. Ular nimalar?

Davlat organlari xodimlarini ishga qabul qilishda yuz berishi “belgilangan mantiqsizlik” va shaffoflikning yo‘qligidir. Gap shundaki, inson kapitalining haqiqiy qiymatini o‘zbek modelidagi “ob‘ektivka” orqali aniqlash mumkin emas. Bo‘lg‘usi kadrning salohiyatini tekshirish, uning psixologik va jismoniy yetukligi o‘rniga “Toshkent propiskasi”, “yaqin qarindoshining sudlanganligi” kabi foydasiz vajlar har qanday bilimli kishini rasmiy doiradan uzoqroq yurishga undaydi. Agar tajribali va bilimli mutaxassis davlat organida ishlash istagi bilan eshik qoqsa, unga beriladigan ilk topshiriq ham bir talay hujjatlarni yig‘ib kelish bo‘ladi. O‘z o‘rnida har bir ma‘lumotnomani olish kichik korrupsiyaga sabab bo‘lishi mumkin. Undan tashqari ishga joylashish masalasida har kim “tanish-bilish” tizimi mahalliychilik, uruh-aymoqchilik, klanizm kabi “ijtimoiy hodisa”larga duch kelishi tayin. Ana shunday barcha “-chiliklar” zamirida korrupsiyaga boshlab boruvchi yo‘l mujassam. Shuningdek, kuchli fuqarolik jamiyatining haqiqiy belgisi sifatida davlat organlarining xalq oldida hisobdorligi, ularning faoliyati va moliyaviy harakatlar aniq raqamlar bilan ifodalanishi shart. Har bir sohaning xalq oldidagi hisobdorligidan tashqari, ayni paytda, Oliy Majlis a‘zolari, vazir va davlat qo‘mita raislari, yuqori rahbarlik lavozimida ishlaydigan amaldorlarning shaxsiy mol-mulki, daromadlari hamda ularning manbasi shu paytgacha ko‘rsatilmagan. Hisobdorlik shakli qanday bo‘lishi kerak? Agar bironta vazirlik misolida qisqacha tushuntirish berilsa, hisobdorlik belgilangan vazifalar, taqvimdagi masalalar hamda bajarilgan ishlar kabi harakatlar bilan to‘yintirilishdan tashqari, moliyaviy shaffoflikni talab etadi. Bunda har qanday oddiy xalq vakili istagan savoliga javob olishga haqli bo‘lishi nazarda tutilsin⁹.

Statistikaga nazar tashlaydigan bo‘lsak, 2020-yilda sodir etilgan korrupsiya bilan bog‘liq jinoyatlar tahlili asosida infografika tayyorlandi.

⁹<http://kun.uz/17189295>

Sudlar tomonidan 2020-yil davomida korrupsiya bilan bog'liq (JK 205-214, 243-moddalari) jami 2 270 nafar shaxsga nisbatan 1 502 ta jinoyat ishi ko'rib chiqilgan.

Shundan 2 203 nafar shaxsga nisbatan 1 457 ta jinoyat ishi bo'yicha hukm chiqarilgan.

Jumladan:

- *80 nafar shaxsga nisbatan 59 ta jinoyat ishi bo'yicha oqlov hukmi;*
- *2 123 nafar shaxsga nisbatan 1 398 ta ish bo'yicha ayblov hukmi chiqarilgan;*
- *67 nafar shaxsga nisbatan 45 ta jinoyat ishi tugatilgan¹⁰.*

2021-yilning dekabr holatiga ko'ra, O'zbekistonda korrupsiyaga oid jinoyatlar ro'yxati tuzib chiqildi. Unga ko'ra, quyidagi 16 turdagi jinoyatlar korrupsiyaga oid jinoyatlar sifatida belgilanmoqda:

- ✓ *JKning 167-moddasi uchinchi qismi "d" bandi;*
- ✓ *168-moddasi to'rtinchi qismi "g" bandi;*
- ✓ *192-9-moddasi;*
- ✓ *192-10-moddasi;*
- ✓ *192-11-moddasi ikkinchi qismining "v" bandi;*
- ✓ *205-moddasi ikkinchi qismining "v" bandi;*
- ✓ *206-moddasi ikkinchi qismining "v" bandi;*
- ✓ *208-moddasining ikkinchi qismi;*
- ✓ *209-moddasi ikkinchi qismining "v" bandi;*
- ✓ *210-moddasi;*
- ✓ *211-moddasi;*
- ✓ *212-moddasi;*
- ✓ *213-moddasi;*
- ✓ *214-moddasi;*
- ✓ *301-moddasi;*
- ✓ *243-moddasi, agar jinoyat korrupsiyaga oid jinoyatlarni sodir etish*

natijasida olingan daromadlarga nisbatan sodir etilgan bo'lsa¹¹.

Shu bilan bir qatorda, o'tgan yil holatiga ko'ra, qurilish, sog'liqni saqlash, oliy ta'lim va davlat xaridlari sohalariga oid 75 ta qonunchilik hujjatida 302 ta korrupsiyaviy omillar mavjudligi aniqlandi.

Korrupsiyaning oldini olish va korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni sodir etish imkoniyatini yaratadigan omillarni bartaraf etish maqsadida qurilish, sog'liqni

¹⁰<http://www.xabar.uz/uz/infografika/korrupsiyaviy-jinoyatlar>

¹¹<http://kun.uz/05082676>

saqlash, oliy ta'lim va davlat xaridlari sohalariga oid amaldagi 226 ta qonunchilik hujjati korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o'tkazilgan. Ekspertiza natijalari bo'yicha 75 ta qonunchilik hujjatida (jami hujjatlarning 33 foizi) 302 ta korrupsiyaviy omillarni bartaraf etish ustida ish olib boriladi.

Qo'shimchi qilinishicha, 2022-2026-yillar davomida Adliya vazirligi tomonidan amaldagi 21 mingdan ortiq qonunchilik hujjatlari to'liq korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o'tkaziladi¹².

2022-yil mart oyida yuz bergan pora bilan bog'liq bir jinoyat ishiga diqqatingizni qaratmoqchiman.

Andijon viloyatida tergov ostidagi ayblanuvchilarga yengilroq jazo tayinlashga ko'maklashmoqchi bo'lan firibgar ushlandi.

Bosh prokuratura huzuridagi Departament hamda DXXning Andijon viloyati boshqarmalari tomonidan o'tkazilgan tezkor tadbirda, fuqaro X.A. fuqarolar Q.Q. va M.T.larga nisbatan qo'zg'atilgan jinoyat ishi bo'yicha olib borilayotgan tergov jarayonida go'yoki yuqori lavozimda ishlovchi tanishlari orqali Q.Q.ga bir yil muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosi tayinlash va M.T.ga nisbatan jazodan ozod etish haqidagi hukm o'qilishi evaziga ayblanuvchilarning qarindoshlaridan 8 000 AQSh dollarini olgan vaqtida ashyoviy dalillar bilan ushlangan.

Mazkur holat yuzasidan Jinoyat Kodeksining 168-moddasi (firibgarlik) va 28, 211-moddasi (pora berish) bilan jinoyat ishi qo'zg'atilib, tergov harakatlari o'tkazilmoqda¹³.

O'zbekiston korrupsiya bo'yicha xalqaro reytingda nechanchi o'rinda ekanligi hammamiz uchun qiziq, albatta. O'zbekiston korrupsiya bo'yicha xalqaro reytingda 180 davlat orasida 146-o'rinni egalladi. Transparency International korrupsiyaga qarshi kurashish xalqaro nodafolat tashkiloti Korrupsiyani qabul qilish indeksining 2021-yil reytingini ishlab chiqdi.

Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi xabariga ko'ra, O'zbekiston 2020-yilga nisbatan reytingda 6 pog'onaga ko'tarilib, 180 davlat orasida 140-o'rinni¹⁴, 2020-yilda esa reytingda o'z o'rnini 7 pog'onaga o'zgartirib, 180 davlat orasida 146-o'rinni egallagan edi (2019-yilda 153-o'rin). Korrupsiyani qabul qilish indeksi davlat sektorida korrupsiya darajasi bo'yicha ekspertlar va tadbirkorlar baholari asosida 0 dan (korrupsiyani qabul qilishda eng yuqori ko'rsatkich) 100 ga qadar (eng past)

¹²<http://kun.uz/61832220>

¹³<http://kun.uz/04533315>

¹⁴ <http://xs.uz/post/korrupsiyani-qabul-qilish-indeksining-yangilangan-rejtingi-elon-qilindi>

shkala bo'yicha hisob-kitob qilinadi. Shu bilan bir qatorda, 2020-yilda O'zbekiston 26 ballni qayd etdi. 2020-yil holatiga ko'ra, reytingda 88 ball bilan Daniya va Yangi Zelandiya yetakchilikni qo'lga kiritdi. Top-10 reytingdan Finlandiya, Singapur, Shvesiya va Shveysariya (85 balldan), Norvegiya (84), Niderlandiya (82), Germaniya va Lyuksemburg (80 dan) ham joy oldi. Eng yomon ko'rsatkichni Somali, Janubiy Sudan (12 balldan), Suriya (14 ball), Yaman va Venesuela (15 balldan) qayd etdi¹⁵.

XULOSA

Shuni ta'kidlash joizki, korrupsiyani keltirib chiqaruvchi ana shu hodisa jamiyat yaratgan tizimning nosog'lom yashashida namoyon bo'ladi. Shu o'rinda alohida ta'kidlab o'tish lozimki, ommaviy axborot vositalarining korrupsiyaga qarshi kurashdagi asosiy vazifasi ijtimoiy kayfiyatni yoritish: cho'qqining o'tkir nuqtasiga kelganimizni eslatib turishdan iboratdir. Biz korrupsiyaning jamoatchilikni junbushga keltirishi va hokimiyat obro'siga sezilarli darajada putur yetkazishi mumkin bo'lgan faktlariga qarshi kurashga alohida e'tibor qaratishimiz darkor. Birinchi navbatda quyidagi yo'nalishlar ajratilishi lozim:

- rahbar organlar faoliyatidagi korrupsiya illatlariga barham berish;
- huquqni muhofaza qiluvchi organlari saflarini korrupsiya domiga ilingan xodimlardan tozalash;
- avvalo, uyushgan jinoyatchilikning hokimiyat va boshqaruv tuzilmasiga suqilib kirishga harakat qilayotgan shakllariga qarshi kurash olib borish.

Ikkinchi tomondan, mamlakat aholisini va ayniqsa, yoshlarni huquqiy tarbiyalashni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish nihoyatda zarur.

REFERENCES

1. Куцова Э.Ф. Доказательства – элемент фактической основы уголовно-процессуальных решений // Вестн. Моск. ун-та. Сер. право. 2011. № 3. – С. 35-36.
2. Абдуллаев П.С. Понятие доказательства в уголовно-процессуальном праве России (актуальные вопросы) // Вестник Московского университета. № 11. 2012. – С. 99-109.
3. <http://xs.uz/uz/post/prezident-korrupsiyaga-qarshi-kurashish-butun-zhamiyat-ishi-ekanini-takidladi>;
4. <http://kun.uz/61832220>;

¹⁵ <http://kun.uz/66056438>